
DICHTERBIJ

Het recht om niet gekwetst te worden

Marlieke de Jonge, Netwerk Cliëntdeskundigen, Stafmedewerker Empowerment Lentis

Bestaat er zoiets als 'het recht om niet gekwetst te worden'?
Het recht om je leventje te leven in de illusie van zekerheid en rechtvaardigheid?
Dat als je maar goed je best doet het altijd beloond wordt?
Dat verzekeringen je vrijwaren van brand, diefstal, storm en ander onheil?
Dat jouw kinderen nooit verslaafd worden?
Dat je van niet roken geen longkanker krijgt?
Kortom: dat het leven volgens de spelregels van geluk en voorspoed voortkabbelt?
Ik vind het redelijk dat dat recht bestaat.

Je moet een mens niet meer belasten dan hij kan dragen. Sommige burgers hebben nu eenmaal **minder veerkracht** dan anderen. Zelf heb ik weinig vertrouwen in een happy end aan zo'n beschermd bestaan:

- tussen een rolstoel en een racefiets zit maar één seconde gierende autobanden,
- ook een gezond en braaf leven eindigt met dood.

Maar o.k., wie in sprookjes wil geloven, mag daarvoor kiezen. Vrijheid van religie is het 6e artikel van onze grondwet.

Als ik echt ga voor een Inclusieve samenleving (en dat ga ik), moet ik naast hooligans, corpsballen en religieuze fanatici de snel gekwetste burger ook maar verdragen. U kent hem/haar wel.

De burger met het Suzuki-swift-syndroom* op Koninginnedag. Die totaal in de stress schiet als het tegen de weersverwachting in met Pinksteren regent.

En onmiddellijk een klacht indient als de Maas het waagt over zijn oevers te treden.

Ach, de gekwetste burger.

Ik vind hem ook wel aandoenlijk in zijn hopeloze strijd tegen de dynamiek van het leven.

Maar er zijn **grenzen**.

Als die licht-gekwetste burger het nodig vindt om gebrek aan eigenwaarde op te krikken door zich te gaan bemoeien met doelgroepen die voor dat doel 'kwetsbaar' geëtiketteerd worden, dan is het voor mij uit met de verdraagzaamheid.

In categorieën verliezen mensen hun menselijk gezicht, worden ze onteigent. Zo ga je niet met je medemensen om.

Zielige zwervers
hulpbehoevende gehandicapten
'multi-problem'-gezinnen
arme asielzoekers
eenzame ouderen
misbruikte kinderen

allemaal gedegradeerd tot minderbedeelden die op 2e Kerstdag verplicht uitgenodigd moeten worden en voorzien van een voedselpakket. Allemaal dankbare mensen die zo blij zijn als ze iets van je voorspoed mogen delen.
Ach ja, het geeft zo'n goed gevoel. Het zijn toch ook mensen, dat soort mensen?
Ze horen er toch bij?
Toch? Gezellig.

Nou, laat ik u **uit de droom** helpen.

Als ik ergens bij wil horen, dan niet bij uw afdeling 'goede doelen' en 'collecteer-objecten'.

Sorry, ik blijf met Kerst liever alleen. Ik leen me niet voor uw zelf-gedoseerde liefdadigheid. Begin voor mijn part een kinderboerderij of een museum, maar blijf uit mijn buurt.

Ik blijf 1000× liever in mijn vuilnisbak dan mee te mogen eten aan uw tafel. Dank u feestelijk: mij is de prijs te hoog.

Want waar was u toen alcohol mijn leven onveilig maakt? Toen uw man mij misbruikte? Of was het uw vader? Toen ik naar dezelfde school wou als de andere kinderen?

U keek een andere kant op.

Waar bent u als ik als collega uw werkplek wil delen?

Mee doen in uw sportschool?

In uw straat wil wonen?

U kijkt de andere kant op.

'Moet die fiets nog mee?' moppert u als ik en driewielers met uw Openbaar Vervoer mee willen?

Daar wilt u me niet zien.

Uw recht om niet gekwetst te worden.

U wilt niet dat ik u zomaar voor de voeten loop.

Veel te **confronterend**. U roddelt met de burens over mijn moeder: 'Zielig hè zo'n kind'.

En blokkeert mijn afrit met uw vierwieler.

U kunt het proberen.

Ja, u hebt alle recht om niet gekwetst te worden.

U mag gewoon leven met de ogen dicht.

Maar u krijgt niet het recht om mij en anderen te beschadigen.

O, u deed toch niks?

Nee, u deed niks en u doet niks. U bent volstrekt **overbodig** als u het nodig hebt eigen onmacht op anderen te projecteren.

Dat deugt niet en het klopt niet.

Mensen die erin slagen om onder uitsluitende omstandigheden de kop boven water te houden, hebben meer capaciteiten, veerkracht en eigenwaarde in hun grote teen dan u in al uw verzamelde luchtkastelen. Omdat ze kunnen leven met 'pech onderweg', durven schaatsen op glad ijs.

Omdat ze niet zo angstig hoeven zijn.

U bent **bang**.

U bent bang voor de kwetsbare realiteit.

Dat wil ik respecteren. Geen probleem.

En als u me nodig heeft, ben ik best beschikbaar.

Alleen op basis van **wederkerigheid**, niet om uw leegte te vullen.

Ziezo, dat lucht op.

Nu kan ik uw zielige gezeur weer een tijdje verdragen.

Ik heb mijn grenzen getrokken en die bewaak ik zorgvuldig.

'Be careful,

I'm fighting back'.

P.S. Reageert u vooral niet.

Gewoon nog een rondje wegstijgen. Kan best.

* Gee de Wilde, Deviant nr.

Mededogen als behandeling

Gerard Lohuis

Ze leeft al jaren in Nederland nadat ze uit Afrika naar Nederland is gevlucht. Zo lang heb ik, met tussenpozen, contact met haar. Andere collega's hebben het wel eens een tijdje van me overgenomen maar uiteindelijk trekken zij zich ook weer terug. Er wordt onvoldoende resultaat gehaald, het is niet duidelijk te krijgen wat er nu precies met haar aan de hand is en bovendien gedraagt ze zich asociaal door te schelden en de hulpverleners af te schrikken. Het is duidelijk dat ze verward is en haar huis is een puinhoop, maar het blijft binnen acceptabele grenzen.

Nu is zij niet de enigste die allerlei vragen bij me oproept. Zo spraken we jaren geleden een vrouw die over straat zwierf en in de war was. Ze sprak met niemand en liep steeds weg op het moment dat ik haar wilde aanspreken. Het was duidelijk dat ze geen contact wilde en uiteindelijk hebben we haar in het Ommelanderhuis een plek kunnen geven. Weliswaar sliep ze onder de trap want ze wilde niet op een kamer. We waren al lang blij dat ze op straat geen gevaar meer liep en dat ze niet langer werd uitgescholden. Maanden leefde ze op zichzelf in het huis en uiteindelijk slaagden we er in om te achterhalen dat ze familie op Curaçao had. Zij wisten te vertellen hoe zeer hun zus misbruikt was op het eiland en dat ze geen weet hadden waar ze nu was. De familie was dolgelukkig en kwam haar opzoeken. Ook zij kregen geen contact met haar maar door de verhalen van de familie ontdekten we wat er gebeurd was en wat er met haar aan de hand zou kunnen zijn. Verhalen zijn dan goud waard. Enkele maanden later was zij zo ver dat ze naar haar familie op Curaçao terug wilde.

Gelukkig heeft een Werkproject in Groningen zich het lot van de Afrikaanse vrouw aangetrokken en kan ze daar wekelijks binnenlopen voor een kop koffie. Haar geld wordt er beheerd en er is altijd een plek en een medemens waar ze op terug kan vallen. Sinds kort schuif ik ook weer aan, althans ik doe een poging maar ze wil nog niets met me te maken hebben. Ze is duidelijk achterdochtig en schreeuwt naar me, terwijl ze me woest aankijkt. Van de begeleider bij het Werkproject verneem ik dat ze dat vaker doet en dat zij haar dan weg stuurt omdat het 'voor vandaag weer genoeg is geweest'. In de jaren die verstreken zijn, heeft ze haar man die ook uit Afrika afkomstig was en met haar is gevlucht, verloren aan een ziekte. Ze woont nu al enkele jaren alleen in een klein huisje. Vandaag ben ik voor het eerst alleen bij haar geweest, nadat ik er weken over heb gedaan om dat contact tot stand te brengen. Een mistroostig gevoel bekruipt me wanneer ik zie hoe ze leeft. Geen wasmachine, geen koelkast, geen goed bed, geen vloerbedekking en allerlei beschadigingen in de woning die ze vermoedelijk vanuit haar boosheid heeft aangebracht. Het huis is vervuild en ik vraag me af hoe ze haar leven ervaart. Op de vraag hoe ze het volhoudt, begint ze te glimlachen en zegt niets. Ze praat binnensmonds en vaak in haar eigen taal. Het Nederlands is ze niet machtig en wanneer ik met een tolk ten tonele zou verschijnen, zou haar achterdocht alleen maar toenemen. Van een gezonde levensstijl kan al jaren geen sprake meer zijn, gezien haar verwardheid en situatie waarin ze leeft. Collega's hebben haar wel eens gedwongen laten opnemen, maar helaas heeft de opname niet het gewenste resultaat gehad. Sterker nog, ze moet nu nog veel minder van mensen om haar heen hebben.

Terwijl ik door haar woning loop, vraag ik me af hoe ze iedere dag de draad van dit bestaan weer kan oppakken. Ze is schichtig in contact en wantrouwt iedereen. Wanneer ze bang wordt, begint ze te schelden en loopt weg. Ze vindt ook dat ze meer geld moet ontvangen en begrijpt ternauwernood dat geld op kan raken. Er is niemand voor zo ver ik weet, die zich om haar bekommert en de familie is niet op te sporen. Als die nog leeft, want in haar land zijn in het verleden vele mensen door het regime omgebracht en de kans is groot dat daar familie van haar ook niet meer leeft.

Ze behoort nu eenmaal tot een stam die in eigen land nog steeds met gevaar van eigen leven, overleeft. Een leven dat zij hier lijkt voort te zetten. Getraumatiseerd door nare ervaringen in eigen land, gevlucht, ontheemd en bijna een Remi in een bewoonde wereld. Ik overdenk de diagnoses en weet hoe uitzichtloos het op dit moment is. Het lijkt niet te veranderen, hoe zeer zij en ik het ook zouden willen. ‘Wanneer iets niet is te veranderen, is een vorm van accepteren en mededogen wellicht de manier om het met elkaar vol te houden’, hoorde ik een collega deze week zeggen. Ik prijs me gelukkig: ik heb nog zo ‘n collega en kan het volhouden. Voor haar is dat anders.

Meepraten om niets te mogen zeggen

Gerard Lohuis

Het valt me op dat er de laatste tijd vaak naar m´n mening wordt gevraagd. Het schijnt iets met democratie of inspraak te maken te hebben. Het valt me ook op dat sommige mensen overal een mening over hebben en dat ook graag laten merken. Of het nu gaat om de beste politieke partij, het spel van de voetbalclub of de aankleding van de woning, het maakt niet uit. De mening rolt er uit alsof ze gewacht heeft op een moment om te ontsnappen. Nu worden we ook voortdurend gevraagd om een mening te hebben. Sterker nog, je lijkt nauwelijks mee te tellen als je nog even broedt op een gedachte of beslissing. Er moet namelijk getwitterd worden, of actief op Hives meningen uitgedeeld worden of via een ander medium moeten er meningen uitgewisseld worden die je het gevoel geven dat jouw mening er toe doet. Kortom: onze samenleving staat bol van het uitwisselen van gedachten en het laten ontsnappen van meningen. En dan is zo ‘n Hives of Twitter van een onderhoudend en onschuldig babbelbox-niveau dat ongetwijfeld een sociaal effect en belang zal hebben. Het zal vast van onmeetbare waarde zijn want het uitwisselen van gedachten en meningen zijn nu eenmaal opgenomen in de verklaring van de universele vrijheid van mensen. Toch begin ik ook steeds meer te merken dat het me irriteert wanneer er weer iemand gevraagd in het winkelcentrum opduikt met een vragenlijst omdat het schijnt dat mijn mening er toe doet. En erger nog, deze week kreeg ik op mijn werk via de mail een vragenlijst voorgelegd. Deze mail was door een collega naar me verzonden met het bericht dat bijgaande vragenlijst erg belangrijk was omdat ik er mijn mening over kon geven over de manier waarop ik inspraak heb binnen mijn eigen werk. Nu heb ik alle respect voor die collega en mag ik haar graag. Haar bedoelingen zijn goed en ik zou alleen al om haar een plezier te doen, zij moet een goede score halen op de respons van haar vragenlijst, de lijst wel twee keer willen invullen. Bovendien werd er naar mijn mening gevraagd, dus dat kon toch alleen maar zinvol zijn? Nou niet dus. Nadat ik de lijst met vragen geopend had en alle berichtjes over het nut van de vragenlijst goed op me had laten inwerken, werd ik overvallen door een boosheid waar ik zelf geen raad mee wist. Alle democratische principes ten goede, maar hier werd naar een mening gevraagd die maar beter opgesloten kon blijven in zijn hok. Het werk is de laatste jaren bepaald door wetgeving en regels die een bureaucratie met zich mee hebben gebracht, waardoor ik te veel tijd bezig ben met verantwoording afleggen en minder met het werk wat ik wil doen. Maar ja, daar hebben we zelf om gevraagd want iedereen heeft een mening en overall moet ik verantwoording over afleggen. Dat komt er van wanneer je iedereen laat meepraten of een mening laat ventileren. Dan komen er zo veel regels en is het kader van transparantie dat ik er verantwoording over mag afleggen. Dan is over van alles en nog wat nagedacht en worden ieders rechten gerespecteerd. Tenminste, die suggestie wordt gewekt. Onze democratie heeft er toe geleid dat ik over van alles mag meepraten, maar dat geldt ook voor miljoenen anderen in dit land.

Ik word daar niet zo maar meer blij van. Sterker nog, ik voel een onuitroeibare democratische woede in me opkomen waar ik straks nog een behandeling voor moet ondergaan om mezelf in de hand te kunnen houden. Want het lijkt zo mooi, inspraak en een vragenlijst daarover. Helaas helpen die lijsten zo weinig want mijn werk wordt door andere processen bepaald. Ik krijg dan ook het gevoel dat mijn baas die lijst wil gebruiken om het proces zo democratisch mogelijk te regelen. Maar we houden misschien te veel een democratische illusie in stand door het spel op deze manier met elkaar te spelen. En doet mijn mening er helemaal niet toe. Het nadeel van vragenlijsten is namelijk dat je alleen een antwoord mag geven op vragen die de onderzoeker wil weten. In een vergelijkbaar vorig onderzoek heb ik naderhand mijn collega's gevraagd wat ze uiteindelijk herkenden in de weergave van de resultaten en toen bleek dat de kritisch opmerkingen wel op een bijzondere manier in de resultatenweergave waren aangepast. Want ook ieder onderzoek past in een van te voren bedachte strategie en de resultaten worden binnen die strategie geïnterpreteerd. En dan lijkt de democratische peiling ineens minder democratisch. Zeker in een grote instelling en zeker op het moment dat de resultaten minder vleidend zijn voor de uitgestippelde beleidskaders. Maar ja, we mogen niet mopperen want we hebben de gelegenheid gehad om onze mening te laten horen. Dus dan is het toch geregeld?

Kortom: vragenlijsten roepen bij mij meer en meer een onuitroeibare achterdocht en agressie op en ik ontdek gevoelens die ik bij mij zelf voor immer onmogelijk had gehouden. Ik zou er depressief van worden. En u zult daar vast wel weer een mening over hebben.